

Vores bog

**Praktisk vejledning til bogworkshops
i børnehaver**

**Inger Kjeldsen
Biblioteket for Blåbjerg, Blåvandshuk og Varde
kommuner**

Vores bog

Praktisk vejledning til bogworkshops i børnehaver

Biblioteket for Blåbjerg, Blåvandshuk og Varde kommuner
Rådhusstræde 2, 6800 Varde
Tlf. 75221088
E-post: boern@vardebib.dk
Hjemmeside www.vardebib.dk
1. udg., 1. oplag 2005

Tekst:

Inger Kjeldsen

Fotos:

Mikkel Dyhrberg og Kathrine Høj

Konsulent:

Dorte Skot-Hansen

Center for Kulturpolitiske Studier ved Danmarks Biblioteksskole

Typografi: Arial

Tryk: Biblioteket for Blåbjerg, Blåvandshuk og Varde kommuner

Publikationen er tilgængelig på www.vardebib.dk/boern/projekter

Eftertryk er tilladt med kildeangivelse

Indhold

Forord	4
Projektets 5 byggesten	5
Sådan gjorde vi	5
Etablering af læs-højt-kufferter	7
Inspirationskursus for institutionspersonale	10
Bogworkshops for de 5-6 årige - med en forfatter som inspirator	12
Hvordan forløb de enkelte bogworkshops	15
Forfatterens forventninger og erfaringer	16
Udstillinger af børnenes bogproduktion	19
Bogvogterkurser i børnebiblioteket	21
Anbefalinger og perspektiver	23
Bilag	25

Forord

Projektet "Vores bog" er et led i Kulturministeriets læselystkampagne, men kan i princippet afvikles i alle sammenhænge, hvor man ønsker at styrke børnehavebørns læselyst.

Vision:

Der skabes events omkring læsning, som kan skærpe læselyst og -glæde. "Vores bog" skal udvikle den fælles læseoplevelse for børn i 11 børnehaver med børnehavebibliotek samt styrke, forene og udvikle denne læseoplevelse i et inspirerende, aktivt og kreativt møde med en professionel forfatter.

Formål:

Formålet er at skærpe børns læselyst samt at understøtte deres sproglige og kreative udvikling og skaberglæde.

Målgruppe:

Målgruppen er de ældste børnehavebørn bosiddende i Blaabyrg, Blåvandshuk og Varde kommuner, der er tilmeldt de 11 børnehaver, der p.t. har et børnehavebibliotek.

Forfatterbesøg/-workshop var et tilbud. Børnehavernes deltagelse var frivillig.

Biblioteket for Blåbyrg, Blåvandshuk og Varde kommuner ville med projektet styrke de 5-6 åriges læselyst og give dem bedre betingelser for skolestart.

Projektet blev afviklet efteråret 2004.

Efter aftale med Biblioteksstyrelsen blev Dorte Skot-Hansen, Center for Kulturpolitiske Studier ved Danmarks Biblioteksskole tilknyttet som ekstern konsulent i formidlingen af projektets erfaringer. Det er blevet til denne praktisk orienterede "køgebog"

"Vores bog" er offentliggjort på www.vardebib.dk/boern/projekter, hvor også en kort evaluering af projektet er tilgængelig.

Tak til alle, både børn og voksne, der har bidraget til at gøre projektet til en succes, ikke mindst til forfatteren Josefine Ottesen.

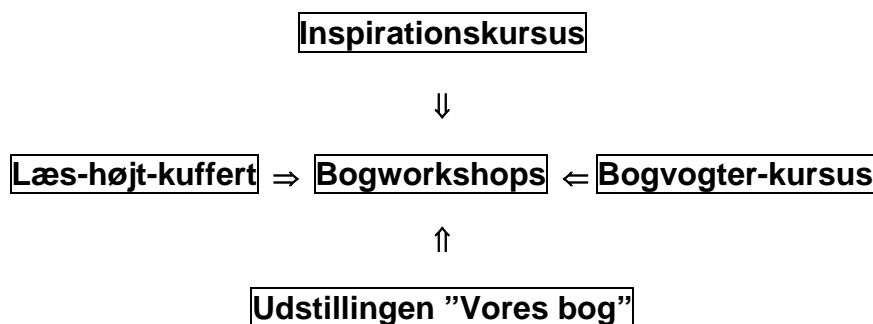

Projektets 5 byggesten

Projektet er gennemført som et totalprojekt, men andre vil kunne anvende byggestenene enkeltvis eller flytte rundt på dem, alt efter ressourcer.

Projektet kan opdeles i følgende 5 byggesten - som beskrevet i følgende projektmodel:

Vores bog - byggesten til børnehavebørns læselyst

- Der etableres 3 forskellige **læs-højt-kufferter**, som kan styrke rammerne for børnehavernes højtlesning. Ved at anvende kufferternes udklædningsudstyr, musikinstrumenter og remedier kan børnehaverne gøre højtlesningssituationen intens og fascinerende for tilhørerne samt rituel og interaktiv.
- **Inspirationskursus** afvikles for børnehavernes personale, som forberedelse til de enkelte bogworkshops.
- **Bogworkshops** for børnehavernes 5-6 årige afvikles med en forfatter som inspirator og personalet som engagerede hjælpere.
- Børnenes **bogproduktion udstilles** i børnehaver samt efterfølgende i biblioteket, hvis børnehaven ønsker det.
- Børnebiblioteket afvikler **"bogvogterkurser"** for børnehavebørnene med personligt kursusbevis og informationsbrev til forældre om højtlesningens betydning samt om bogvogterkursets indhold.

Sådan gik vi i gang

Tilbudet til institutionerne omfattede i projektmodningstiden kun de 10 børnehaver fra bibliotekets område, der havde et børnehavebibliotek

placeret i institutionen, udlånt af børnebiblioteket. Senere blev antallet udvidet til 11.

Håndteringen af rollefordeling, information/kommunikation og forventninger til biblioteket blev valgt så enkel som muligt. Ledende børnebibliotekar, Inger Kjeldsen, kontaktede som projektleder en institutionsleder, Bente Kisbye, der accepterede at blive tovholder for børnehaverne.

Tovholder orienterede indledningsvis om projektet på institutionernes ledermøde. Alle involverede institutionsledere tilkendegav på mødet institutionernes interesse, og al kontakt til institutionerne foregik herefter hovedsagelig pr. mail.

Projektlederen kontaktede forfatteren Josefine Ottesen, der har stor erfaring med at forfatte og arbejde kreativt med børn. Josefine Ottesen accepterede og indgik i projektet, hvorefter kontrakten med blev udfærdiget.

I december 2003 kontaktede projektlederen institutionerne pr. mail og beskrev heri bibliotekets forventninger til institutionerne (bilag 1), således at projektet kunne medtages i deres årsplanlægning. Projektbeskrivelse og kort orienteringsbrev blev ligeledes tilsendt institutionslederne, der blev bedt om at framelde sig eller give bindende tilmelding. Institutionslederne blev også bedt om at indsende ønske om den tidsmæssige placering af deres workshop.

Alle 11 tilmeldte sig hurtigt, og mange tilkendegav samtidig glæde ved, at bibliotekets initiativ skabte mulighed for at børnegruppen mødte en "rigtig" forfatter, med den læring dette måtte medføre.

Uge 47 2004 blev valgt som projektuge, og af hensyn til institutionernes ugeplanlægning udsendte vi orienteringsbrev i maj 2004, hvor de forskellige workshops blev beskrevet.

I løbet af sensommeren producerede børnebiblioteket orienteringsmateriale, der kunne understøtte de enkelte bogworkshops. Børnenes forældre blev kontaktet med henblik på:

- højtlesningens betydning for barnets udvikling (bilag 2)
- orientering om at barnet har været på bogvogterkursus, og hvad forældrene kan forvente, der er lært på kurset. Orienteringen fremgår af kursusbevisets bagside og afsluttes med en konstatering af, at daglig højtlesning "sikrer" at barnet får lettere ved selv at lære at læse og skrive (bilag 3).

I oktober orienteredes nærmere om de enkelte workshops, om hvad biblioteket kan tilbyde institutionerne som supplement til workshops, samt hvad forfatteren forventer af institutionspersonalet (bilag 4).

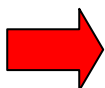
Brevet vedlægges 2 publikationer: "Børnehavebiblioteket – når Kulturministeriets læselystkampagnes pædagoger og bibliotekarer går hånd i hånd" og "Højtlesning – at høre en ægte nattergal synge",

der er udsendt af Biblioteksstyrelsen i forbindelse med Kulturministeriets læselystkampagne.

Der blev fulgt op med en kort mail om muligheden for at udstille i institutionen samt efterfølgende på biblioteket. De institutioner, der ønskede at udstille på biblioteket, skulle melde tilbage om, hvornår de i givet fald var klar til at udstille på biblioteket, således at en samlet udstilling kunne etableres i børnebiblioteket. Biblioteket tilbød desuden at producere individuelle plakater som reklame for udstillingerne.

Forældrene til de involverede børn blev orienteret om forfatterens besøg og arbejde med børnene via en skriftlig forældreorientering (bilag 7)

Institutionerne udtrykte generelt stor tilfredshed med bibliotekets orientering og med projektet som helhed. Projektet blev helt klart opfattet som bibliotekets "tilbud" til børnehaverne og ikke som et krav om børnehavernes indsats.

Gode råd:

- Gennemfører biblioteket jævnligt projekter sammen med institutionernes personale, skabes en uvurderlig synergieffekt, der er bærende for fremtidens samarbejde.
- Minimer mødevirksomheden. Det forudsætter, at der foreligger et godt projektmiljø bibliotek og børneinstitutionerne imellem, at skriftlig orientering udsendes og at mailfunktionen/telefonen benyttes, så uformel kommunikation let kan opnås.
- Hold tidsforbruget på et begrænset niveau, så er det lettere at udbygge samarbejdet og få nye projekter op at stå.
- Udsendelse af orienteringsbreve er en hurtig og effektiv måde at kommunikere på.
- Vælg en tovholder for børnehaverne. Hvis ikke den nødvendige kontakt haves, kan biblioteket vælge at få foretræde på institutionsledermødet for at fremlægge projektideen.

Etablering af læs-højt-kufferter

Formålet med at etablere læs-højt-kufferterne var at udnytte den rationaliseringsgevinst, der lå i, at biblioteket etablerede en udlånsamling af hjælpemidler, der kunne inspirere, styrke og udvikle højt-læsningssituationen i samtlige 11 børnehaver.

Det var tanken, at børnehaverne lånte kufferterne før eller efter deres bogworkshop til et intensivt arbejde omkring fortælling.

Kufferterne fungerer således som forberedelse eller efterbehandling af børnehavens bogworkshop.

Ved at anvende flere tilgange til højtlesning – ved bogfremstilling og bogudstilling samt ved at skabe en intens ramme for højtlesningsituationen – satte vi øget fokus på højtlesningssituationen og håbede, at børnene indirekte blev påvirket til at være drivkraften i, at familierne lånte højtlesningsbøger med hjem fra børnehavebibliotekerne i forbindelse med, at børnene blev afhentet i institutionen.

De 3 kufferter blev opbygget omkring følgende emner:

- **”Skovens helte og søens banditter”** indeholder: 11 fortællepuder ; 1 tamburin ; 1 Robin Hood-dragt ; 1 Robin Hood-hat ; 2 sørøverhatter ; 2 øjenklapper ; 3 tørklæder ; 1 klo ; 2 skjolde ; 2 sværd ; 3 dolke ; 1 diadem til Lady Marian ; 1 hat til Lady Marian ; 5 dragter til Robin Hoods svende samt flere bøger om Robin Hood og pirater
- **”Eventyrslottet”** indeholder: 1 fortællekappe ; 1 musikinstrument ; 4 konge/prinsessekroner ; 2 diademer ; 2 pailletskørter ; 2 fe-hatte ; 2 fe-stave ; 1 troldmandshat ; 1 tryllestav ; 3 ridderhelme ; 2 ridderkapper ; 1 ridderdragt ; 2 skjolde ; 2 sværd samt flere bøger med eventyr om prinser og prinsesser.
- **”Drabelige dyrehistorier”** indeholder: 1 fortællehat ; 1 fortællepude ; 1 xylofon ; 1 Rødhætte-dragt ; 1 rød kyse til Rødhætte ; 1 kurv ; 1 buket blomster (til Rødhætte's kurv) ; 1 ulvedragt ; 1 bjørnedragt ; 1 dragedragt ; 1 løvedragt ; 1 par katteører ; 3 par hundrører ; 1 troldmandshat ; 1 tryllestav samt flere bøger med dyrehistorier.

Fotos fra kufferten:
Drabelige
dyrehistorier

Indholdet blev valgt med henblik på at:

- sætte fokus på fortæller (fortælleøj, -pude og musikinstrument)

- få tilhørerne til at føle sig som en del af historien (udklædningstøj)
- give ideer til forskellige historier over emnet (bøger)
- give mulighed for efterfølgende at lade børnene bruge udklædningstøjet og spille teater over historien eller skabe deres egne nye, dramatiske historier.

De 3 emner blev valgt ud fra bibliotekets erfaringer med børns foretrukne historier. Der blev lagt vægt på, at kuffertens emne og indhold skulle interessere såvel piger som drenge.

Kufferterne blev katalogiseret, beholdningsregistreret og klargjort til udlån. Kufferterne blev introduceret og tilbudt børnehaverne via oktobermailen. De blev øjeblikkeligt udlånt og reserveret.

Kufferterne skulle give institutionerne mulighed for at eksperimentere med højt-læsningssituationen. Vi håbede desuden, at arbejdet med kufferternes indhold ville skærpe børnenes interesse for bøger og højt-læsning, og at dette ville øge børnenes læselyst og dermed give dem en bedre tilgang til at lære at læse og skrive.

Reaktioner og resultater:

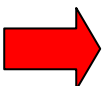
Der har været stor rift om kufferterne. Ikke alle børnehaver nåede at låne som optakt til projektet, men brugte i stedet kufferten til efterbehandling. Der meldes om "yderst positive resultater" – børnene var meget engagerede og ville gerne fortsætte med "at lege kuffert". Kufferternes mange remedier og de deraf følgende mulige roller bevirker, at alle børn i gruppen kan inddrages.

Fortællekappen er blevet rost: Den giver en helt speciel stemning og opmærksomhed. En børnehave beretter om et mindre uheld, hvor fortælleren havde sæbebleudstyr i kappens inderlomme. Desværre var låget ikke sat rigtig på, så effekten blev ikke helt som ventet, og kåben måtte til tørre!

Der er efterlyst "opskrift på at udnytte kufferterne rigtig", lettere bøger f.eks. pixi-bøger eller måske blot et billede, som der kan tages udgangspunkt i.

Tidsforbrug til etablering af de 3 kufferter: ca. 14 timer.

Pris: ca. 2000 kr. pr. kasse eksklusiv moms og kuffert.

Gode råd:

- Nedsæt en lille arbejdsgruppe, der efter en kort brainstorming på afdelingsmødet kan udarbejde forslag til indhold.

- Vælg f.eks. firmaet Eventyrdesign (www.eventyrdesign.dk), der laver flot og praktisk udklædningstøj samt højt-læsningskappe, -hat og -puder efter ønske. Firmaet har flair for at fange købers behov og har mange gode ideer. Rimelige priser.
- Vælg holdbart og fleksibelt udklædningstøj, så det kan passe målgruppens mange størrelser
- Husk at tage hensyn til at personalet ofte samtidig med transporten skal tage ansvaret for en børnegruppe og måske gå langt eller anvende bus. Materialerne skal derfor være lette for personalet at transportere til børnehaven. Køb robuste kufferter med hjul til opbevaring af rekvisitterne.
- Vedlæg til institutionens inspiration bøger med forskellige eventyr og i varierende sværhedsgrad. Det er vigtigt, at der også er en ultrakort udgave eller et godt billede, som institutionspersonalet kan tage udgangspunkt i ved en her-og-nu-situation.
- Tilbyd læs-højt-kufferterne via elektroniske nyhedsbreve til børnehaverne
- Kufferterne kan anvendes til hele børnehaven - ikke kun de 15 børn, der kan deltage i forfatterworkshoppen. Kan desuden tilbydes områdets øvrige børneinstitutioner efter projektets afvikling og eventuelt senere blive stillet til rådighed for det interurbane lånesamarbejde.

Inspirationskursus for institutionspersonale

Formålet med inspirationskurset var dels at sætte personalet i stand til at hjælpe forfatteren med workshoppen og dels sætte personalet i stand til fremover selv at gennemføre bogworkshops. Personalet kan, efter at have deltaget i kurset, håndtere et lignende forløb samt inspirere børn til at tegne deres egen bog og hjælpe med at sætte børnenes verbale historier på de tegnede bøger. Personalet får således en sekretærrolle, men skal også, hvor det er nødvendigt, påtage sig "fødselshjælper-rolle" og med spørgsmål få barnet til at skabe historien.

Kurset blev tilbudt institutionernes personale. Som minimum skulle en person fra institutionens deltage og herefter oplære eventuelt øvrige hjælpere. Ved deltagelse af mere end 12 børn i workshoppen skulle der som minimum deltage 2 hjælpere

fra institutionens personale. På inspirationskurset blev der orienteret om forfatters, institutioners og børnebibliotekets forventninger, og forfatteren orienterede om, hvordan institutionspersonalet bedst kunne bistå processen.

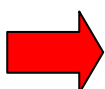
Inspirationskurset skulle desuden afklare institutionspersonalets eventuelle spørgsmål og inspirere personalet til selv fremover at gennemføre lignende bogworkshops.

Følgende fortælle-model blev introduceret med henblik på sekretærens/pædagogens snak med barnet under bogproduktionen:

1. Hverdag
2. Uro
3. Mødet med læreren
4. Overskridelse af tærskelen mellem det kendte og ukendte
5. Mødet med fjenden/verden – prøven
6. Forsøg på adgang til "skatten"
7. Kampen mod det onde
8. Belønning
9. Turen hjem (venner/fjender/prøven)
10. Den glødende kamp
11. Hjemkomst med skat (skift af status)

Modellen kan med fordel bruges i mange andre fortælle-sammenhænge.

Kursets varighed: 2 timer.

Gode råd:

- Meld tidspunkt for inspirationskurset tidligt ud af hensyn til institutionernes år-/ugeplaner – gerne så dato kan indgå i børnehavens handleplaner.
- Vælg evt. kursusdag i sammenhæng med workshop-dage, hvis ekstra kørselsudgifter på denne måde kan undgås.
- Gentag aftaler 2 måneder før afvikling af inspirationskurset. Anmod om deltagernavne, for at sikre, at de ansvarliges deltagelse er skemalagt i børnehaverne.
- Orienter pressen om de planlagte workshops og inviter den i god tid til at deltage, så besøg i børnehaverne kan aftales endeligt med institutionerne på inspirationskurset.
- Vælg en forfatter, der kan formidle teori til personalet på en måde, så de føler, at "det nytter og rykker".

Bogworkshops for de 5-6 årige - med en forfatter som inspirator

Formålet med de enkelte bogworkshops er at skærpe de ældste børnehavebørns interesse for bøger og højtlesning. Det forventes at interessen for højtlesning betyder, at børnene i højere grad opfordrer deres forældre til at hjemlåne bøger fra børnehavebiblioteket. Desuden forventes det, at læselysten øges, og at børnenes interesse for at lære at læse og skrive dermed forstærkes.

Workshoppen skal lære børnene fortællingens dramaturgi, hvilket kan sætte dem i stand til fremover at fortælle deres egen historie. En vigtig kompetence, der også kan sætte børnene i stand til at indgå hensigtsmæssigt i rollelege. At være en god fortæller skaffer børn en accepteret plads i gruppens hierarki og giver nødvendigt selvværd. At kunne sætte ord på forventninger til livet, sætter børn i stand til at tage vare på egen udvikling.

Kendskabet til fortællingens dramaturgi gør det også lettere for barnet at læse historier, fordi de på forhånd kender fortællingens "dramaturgi-kode". Det er ikke nok at have knækket "bogstav-koden", de skal også kunne køre "den indre film".

Det forventes således, at projektet er medvirkende til, at de deltagende børns skolestart lettes.

I denne alder har børn brug for struktur. Historier blev derfor introduceret med en start og en slutning, samt "alt det spændende ind imellem".

Workshoppens forløb:

Vi afviklede de 11 workshops i de enkelte institutioner, idet forfatteren kørte rundt til børnehaverne.

Biblioteket havde lavet ruteplanen med baggrund i lokalt kendskab, Kraks oplysninger og forfatterens ønsker.

Særligt hensyn tog vi til en institution med mange fremmedsprogede. Her blev formiddagen valgt.

Projektlederen fulgte med rundt til 1. dags workshops. Herefter blev der blot holdt daglig kontakt til forfatteren.

Børnehaver lagde selv A4-papir og farver til. Biblioteket indkøbte tape til markering af bogrygge efter hæftning med hæfteklammer. Forfatteren medtog tape, saks, hæftemaskine og –klammer på ruten – samt efter eget ønske bibliotekets flipover og tusch.

Varighed for en workshop: 1½ time af hensyn til aldersgruppens koncentration.

Workshoppen kræver et adskilt rum, hvor børnenes koncentration ikke bliver afbrudt af børnehavens andre gøremål.

Det blev meldt ud i god tid (maj 2004), at institutionerne maksimalt kunne lade 15 5-6 årige deltage pr. workshop, samt at institutionerne skulle stille mindst 1 hjælper til rådighed ved indtil 12 børn. Fra 12-15 børn: mindst 2 hjælpere.

Da biblioteket i oktober 2004 bad om eksakt deltagertal (ca. 1½ måned før afvikling af de enkelte workshops), viste det sig, at flere institutioner havde behov for at lade flere end 15 børn deltage, idet institutionerne fandt det svært at begrænse børnegruppen til 15.

Enkelte andre institutioner fyldte af forskellige årsager ikke deltagertallet helt op, men det var forfatterens erfaring, at det - af hensyn til målgruppens koncentration - ikke var muligt at samle børn fra flere institutioner.

Efter aftale med forfatter, og af hensyn til de deltagende børns koncentration, blev det derfor besluttet at fastholde, at maksimalt 15 børn fra hver institution kunne deltage. Der blev i stedet opfordret til, at institutionerne selv gennemførte en ekstra bogworkshop, nu hvor ekspertisen var opnået via inspirationskurset og erfaringerne med den forfatterledede bogworkshop.

Selve workshoppen:

Forfatter fortalte indledningsvist om, hvordan det er at være forfatter, samt om hvordan man skriver en bog. Fortællingens struktur blev gennemgået. På en flipover blev en side opdelt i 4 dele, og børnene blev instrueret i at tegne 4 billeder (1 i hver af de 4 dele), der til sammen dannede en historie. Et eksempel på en kort tegnet historie, forfattet af et barn, blev gennemgået. I kor gentog børnene, at en historie altid har en start og en slutning, og det blev drøftet, hvad der kunne ske der imellem.

Børnene fik herefter til opgave at lave en tegnet historie med 4 billeder. Først skulle de lægge sig på gulvet og tænke sig frem til historien – akkompagneret af lyden fra et afdæmpet, veldyldende Mozart- lydbillede. Efter tænkefasen gik børnene i gang med at producere deres egen bog.

Nogle børn gik til opgaven med stor koncentration og entusiasme – de vidste tydeligvis præcist, hvad de ville skrive om. Andre børn havde sværere ved at få startet. Her måtte sekretæren ind og agere fødselshjælper, før der kom gang i skriveriet. Ellers skulle sekretæren først på banen, når børnene var godt i gang med at tegne.

Alle børn havde imidlertid historier at fortælle: Der blev bl.a. fortalt om børns oplevelse af voldsomme fyrværkeri-brande, om en rendegravers oplevelser, om drabelige og alligevel fredsommelige dinosaurer, om en tomat, der blev til ketchup, da den ikke så sig for i trafikken (her blev der virkelig leget med ordene) - og selvfølgelig om prinser og prinsesser.

Der blev anvendt papir i A4 format, foldet til A5. Til for- og bagside blev anvendt karton. Med hæftemaskine blev siderne hæftet sammen. Tape i bredden ca. 2 cm dækkede hæfteklammerne og dannede bogryg.

Det er en god idé at skrive pressemeddelelse forud for afvikling af de enkelte workshops. Lokalpressen skriver gerne om denne type tiltag, og den ekstra opmærksomhed sætter øget fokus på, at højtlesning for børn er nødvendigt og medfører læselyst.

En sidegevinst er vidensdelingen, hvor lokalbefolkningen og politikerne via pressen får kendskab til indsatsen, den målte effekt samt behovet for den Nødvendige indsats fremover. Pressedækning af projektet giver således en væsentlig synergieffekt.

Hvordan forløb de enkelte bogworkshops

Forventningsfulde forfatterspirer!

Afviklingen var en succes i sig selv. Børnehaverne var godt forberedte og meget "tændte". De enkelte workshops viste sig imidlertid at blive mere forskellige end ventet. Selvfølgelig var der samme struktur, men børnenes kulturbaggrund havde stor indflydelse på afviklingen af den enkelte workshop; den påvirkede bøgernes indhold og børnenes ordbrug (poetisk ordvalg og leg med ord vs. f.eks. fåmæltighed). Bøger står tydeligvis i forlængelse af den mundtlige fortælletradition.

En engageret forfatter har meget på hjerte!

Forfatteren Josefine Ottesens forventninger og erfaringer:

Jeg har i en del sammenhænge arbejdet med at få børn til at lave historier selv udfra en forestilling om, at for at blive læser, må man også være fortæller. Først når man ved, hvordan en historie KAN udvikle sig, begynder man at digte med og bliver dermed indfanget af det fiktive univers.

Jeg har derfor i flere år arbejdet med udgangspunkt i Christopher Voglers bog "A Writers Journey" hvor forfatteren glimrende gør rede for "grundfortællingen". I forbindelse med projektet "Vores bog" gik mine overvejelser imidlertid på, om børn ned til fem år var i stand til at skabe fortællinger med struktur, og om de ville have nogen glæde af at blive præsenteret for muligheden. Måske ville kravet om start-midte-slutning virke bremsende på deres udfoldelser og i stedet for at give dem fortællelyst give dem en fornemmelse af modstand og opgivelse.

Det spændende for mig var derfor spørgsmålet om, hvorvidt de meget unge børn kunne genkende historiestrukturen og blive inspireret af den, om den allerede fandtes i deres bevidsthed og bare skulle "lukkes ud"?

Jeg var også godt klar over, at mit korte besøg i hver børnehave på ca. halvanden time slet ikke var nok i forhold til aldersgruppen, hvor mange af børnene har brug for at blive præsenteret flere gange for det samme stof, før de er i stand til at integrere det.

Derfor var det oplagt en god idé at starte med at holde et foredrag for de pædagoger, jeg skulle arbejde sammen med i børnehaverne.

Det var et koncept, der fungerede fortræffeligt. Når jeg kom ud til børnene, var de velforberedte og materialer og arbejdsplads var fint tilrettelagt og i orden.

Der var imidlertid som ventet meget stor forskel på, hvad de enkelte børn kunne få ud af forløbet. Nogle var helt klare og havde allerede rimelig meget "erfaring" som historiefortællere, og for andre var det så abstrakt, at de ikke kunne fastholde et forløb over flere billeder. En vigtig erfaring er dog at mange børn, der umiddelbart er lidt søgende og usikre kommer godt i gang, hvis man som voksen hjælper ved at stille spørgsmål som "hvad sker der så?", "går manden så ind i et hus?", "er prinsessen så ked af det?" – altså spørgsmål, der giver mulighed for et ja - svar, men som også lægger op til noget, de selv pludselig finder på. Det er min oplevelse, at rigtig mange børn var glade for at arbejde med at lave historier, og at det fremover bliver en tilgængelig aktivitet i de børnehaver, jeg besøgte.

Produktet – at lave sin egen bog – var også en virkelig god idé. Især var der mange af drengene, for hvem projektet fik større vigtighed, fordi de endte med at have deres egen, hjemmelavede bog med omslag og titel.

Det er også vigtigt at være opmærksom på, at børnene i den alder endnu ikke har en fælleskultur lagt uden på deres individuelle familiekultur. Det får de først for alvor efter nogle år i skolesystemet. Det vil i denne sammenhæng sige, at deres billedverdener kan være meget forskellige. Naturligvis er der mange, der henter deres egen historier fra kendte eventyr og TV, men der er også mange, især drenge, der henter deres inspiration fra den verden, de lever i uden for institutionen. F. eks. var der flere drenge ude i landkommunerne, hvis historier tog udgangspunkt i traktorer, rendegravere og andre maskiner. Det er min erfaring, at det er meget vigtigt, at give de børn mulighed for at skabe deres historier ud fra det univers, som de er optaget af, frem for at opfordre dem til at "rette ind" i den formelle kulturvirkelighed, som de fleste af os med mange års skolegang betragter som selvfølgelig.

Reaktioner og resultater:

Institutionerne har været særdeles engagerede og har givet meget positive tilbagemeldinger.

Flere institutioner gentog selv workshoppen for andre børnehavebørn.

Der var stor forskel i den måde, hvorpå børnene gik til opgaven med at producere bøger. Børn, der var vant til at få læst højt, havde tydeligvis lettere ved at skabe deres egen bog.

En børnehave besøgte efterfølgende den tilknyttede skoles børnehaveklasse. Her læste børnehavens personale børnenes bøger højt for børnehaveklassen, men forfatterne stolt viste illustrationerne frem. Børnehaveklassen lavede herefter deres egne bøger. En god metode til forberedelse af skolestart .

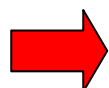
Det fremmede selvværdet at kunne fremstå som forfatter over for "store" skolebørn!

Børnene var tydeligt stolte over at være "rigtige" forfattere, og en enkelt glædede sig højlydt til at komme på biblioteket – for så ville han låne sin egen bog! Her måtte pædagogen desværre forklare, at hans bog ikke blev masseproduceret og derfor kun skulle udstilles på biblioteket. Et andet barn var uforglemmelig, da han med begejstret

stemme sagde: "Nu er jeg en rigtig forfatter!". Børnenes stolthed over resultatet – bogen – var bemærkelsesværdig!

Flere forældre har efterfølgende henvendt sig i bibliotekets afdelinger. F.eks. hastede en mor, samme dag som workshoppen var blevet afviklet, til bogbussen. Hun medbragte den skriftlige forældreorientering og skulle låne forfatterens egne bøger til sit barn, der havde været meget optaget af workshoppen og havde bedt moderen køre hen i bogbussen efter alle de bøger, der startede med "Der var engang ...", for barnet mente bestemt, at de var skrevet af Josefine.

Gode råd:

- Lad de enkelte workshops foregå i institutionerne, hvor børnene er i trygge rammer og har lettere ved at koncentrere sig.
- Lad maksimalt 15 5-6 årige deltage i de enkelte institutioners workshop.
- Fastsæt i god tid tidspunkt for afvikling af workshops, så børnehaverne kan lade det indgå i årets planlægning. Fastsæt samtidig hvor mange hjælpere institutionen skal bidrage med, hvor mange børn, der kan deltage - og anvis på forhånd andre løsninger såfremt, institutionerne ønsker flere deltagere.
- Send senest 3 måneder før afvikling en reminder til børnehaverne.
- Gentag aftaler senest 2 måneder før afvikling af bogworkshops – her planlægger børnehaverne mere detaljeret og har overblik over de potentielle børn.
- Læg ved valg af rute vægt på følgende:
 - hensigtsmæssig kørselsrute for forfatter og dermed anvendt tid/honorar og kørselsgodtgørelse
 - særlige forhold i institutionerne – f.eks. tidlig tid hvis der er mange børn med koncentrationsproblemer.
- Forfatteren skal være en multikunstner med stor personlig udstråling. En person, der både er en god fortæller, historieskaber og pædagogisk formidler. Desuden skal forfatteren forstå at fange børns opmærksomhed og de voksnes tillid og gejst.
- Find evt. forfatteren direkte via Krak oplysninger. Hvis man ikke ønsker at kontakte forfatter direkte, er det også muligt at gå via f.eks. det forlag, hvorpå forfatteren udgiver bøger.

- Tag højde for at aldersgruppen maksimalt kan koncentrere sig i 1½ time. I den periode forventes det, at børnene får tegnet historierne færdige. Det er ikke sikkert, at institutionspersonalet når at få nedskrevet alle børnenes historier på det tegnede materiale. Aftal derfor med børnehaven, at hjælperne færdiggør børnenes bøger, når workshoppen er afviklet, og forfatteren tager videre til næste workshop.
- Lav ruteplan med baggrund i oplysninger fra Krak, lokalt kendskab og børnehavernes særlige behov. Ruteplan udleveres til forfatter, og projektleder følger med til de første workshops. Herefter holdes nødvendig kontakt med forfatter, på ruten medbringer flipover, hæftemaskine, saks og tape til bogryg (så børnenes bøger ligner "rigtige bøger").
- Materialer:
 - Børnehaven stiller tegnemateriale, papir/karton til rådighed
 - Relevant tape til bogrygge kan f.eks. købes hos Padborg Legetøj
- Institutionerne stiller mindst 1 hjælper til rådighed ved indtil 12 børn. Fra 12-15 børn: mindst 2 hjælpere.
- Hjælperne/sekretærerne forberedes til arbejdet via det indledende inspirationskursus for institutionspersonalet.
- Udarbejd en skriftlig henvendelse til børnenes forældre. Her gives en kortfattet beskrivelse af, hvad børnene har oplevet.

Udstillinger af børnenes bogproduktion

Formålet med at udstille børnenes bøger er at vise forældrene resultatet af børnehavens workshop og arbejde med at skabe læselyst hos børnene.

Med udstillingen skabes mulighed for at familierne kan følge op på bogprocessen. Hermed skabes yderligere interesse for bogen/fortællingen. Evt. pressedækning af de lokale udstillinger skaber øget fokus. Biblioteket sørger for pressedækning af den fælles udstilling af resultatet af projekt "Vores bog".

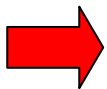

Da workshoppen måtte henlægges til uge 47, vil børnenes bøger først blive udstillet i biblioteket primo januar 2005. Forinden har børnehaverne udstillet projektresultatet i egen børnehave, og julen er fejret .

Udstillingen af børnenes bogproduktion viser, at når børn møder kunstneren – her forfatteren - skabes et inspirerende møde, der udvikler barnet og sætter det i stand til (i samvær med den voksne hjælper) at producere noget helt særligt.

Lige så vigtigt er det, at udstillingen giver mulighed for igen at fortælle om nødvendigheden af, at de voksne interesser sig for børnenes kendskab til bøger, og at det er de voksne, der skal give børnene gode erfaringer med højtlesning og fortælling.

Det er ligeledes vigtigt, at der etableres en forståelse for, at børns fortælle- og læselyst skabes af deres nære voksne (forældre og f.eks. institutionspersonale), samt at fokus på bøger og højtlesning er med til at give børn interesse for bøger, læselyst og dermed en god skolestart.

Gode råd:

- Biblioteket producerer en plakat, der let kan justeres/tilføjes navnene på de enkelte institutioner. Plakater udleveres til institutionerne på inspirationskurset.
- Desuden produceres en kort orientering til forældrene om børnenes deltagelse i børnehavens bogworkshop.
- De lokale udstillinger giver dels børnene mulighed for at vise forældre og andre interesserede, hvilke bøger de har skabt, og dels giver de mulighed for, at der endnu engang kan sættes fokus på bogproduktion
- Inddragelse af politikere til at åbne udstillingen sætter øget fokus på og skaber fælles bevidsthed om betydningen af initiativer til fremme af børns læselyst
- Fernisering af fællesudstillingen på biblioteket offentliggøres via pressemeddelelser
- Pressens omtale af bibliotekets udstilling sætter ekstra fokus på udstillingen af børnenes bogproduktion, og er dermed medvirkende til at skabe debat om børns fortællinger og læselyst. En synergieffekt er, at udstillingen trækker besøgende til biblioteket – herunder besøgende, der ikke normalt benytter folkebiblioteket.

Bogvogterkurser i børnebiblioteket

Bogvogterkurser tilbydes alle børnehaver, og afvikles i børnebiblioteket.

Hovedformålet er at skabe interesse for bøger og læsning. En sideeffekt er at lære børnene at omgås bøger hensigtsmæssigt – f.eks. lære den at bladre uden at rive i bøgerne – og dermed sikre bibliotekets bøger en længere levetid i børnehaverne.

Der følges op på bogvogterkurset med et personligt kursusbevis. Heraf fremgår det, at barnet nu er udlært "bogvogter".

I bogvogterkurset indgår følgende elementer:

- Bøgers fysiske fremtoning (bogryg, forside og bagside).
- Fagudtryk som forfatter/titel/illustrator.
- Børnene skal lære at behandle lånte bøger godt – uddanne børn til "bogvogtere".
- Interessen for bøger.
- Praktiske elementer indgår i kurset for at sikre børnenes opmærksomhed: Kursuslederen "klovner" undervejs og taber f.eks. en syltetøjsmad i en bog - til stor skræk for børnene. Dette skrækbillede huskes viser forældrereaktioner!
- Børnene prøver på egen krop, hvorfor det er vigtigt at passe på "bogryggen", så bogen ikke får "ondt i ryggen". Børnene prøver f.eks. også at bladre med "boghånden", så bogen ikke beskadiges.
- Der gøres meget ud af, at børnene er "på kursus", og kursusbevis udleveres ved kursets afslutning (se bilag 3).

Af kursusbeviset kan forældrene læse, hvad barnet har lært på kurset, samt at "det er dejligt at få læst bøger højt. Det pointeres, at højtlesning styrker fantasien og evnen til at kommunikere med andre, og at børn, der får læst højt hver dag, får lettere ved selv at lære at læse og skrive.

Med kursusbeviset tilstræbes det at gøre barnet til noget særligt – til "bogvogter".

Erfaringerne viser, at børnene er meget stolte af dette bevis.

Lige så vigtigt er det, at beviset giver forældrene anledning til at snakke med børnene om kurset samt om bøger og læsningens betydning.

Hvis institutionerne har "forældreaviser" eller producerer nyhedsbreve til forældrene, benytter biblioteket sig af dette medie til at fortælle forældrene om, at børnene har været på bogvogterkursus samt appellerer til forældrene om bakke op om kursets budskaber. Eksempel på orienteringsbrev til forældrene (bilag 5).

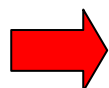
Tidsforbrug pr. bogvogterkursus: Ca. ½ time.

Reaktioner og resultater:

Børnehaverne er meget tilfredse med, at biblioteket hjælper dem i bestræbelserne på at lære børnene at omgås bøger hensigtsmæssigt. Det vurderes at have stor effekt, at vi udleverer kursusbevis til det enkelte barn, hvoraf det også fremgår til forældrene, hvad barnet har oplevet og lært. Børnene er meget optaget at skulle på kursus, et begreb flere kender fra oplevelser med deres forældre.

Et enkelt barn havde således forud for dagen forsigtigt spurgt personalet, om der skulle medbringes kuffert!

Børnene er på kurset lettere benovede og meget lydhøre. Biblioteket er meget tilfreds med bogvogterkursernes afvikling og effekt. Kurserne vil fortsat blive tilbudt og gentaget efter behov.

Gode råd:

- Institutionerne er gode samarbejdspartnere til at skabe "bogvogtere", idet de jo "har børnene" og gerne medvirker til at skabe gode relationer til biblioteket og læsningen.
- Tilbyd bogvogterkurser til institutionen, når der afleveres bøger, som har været udsat for en uhensigtsmæssig hårdhændet behandling.

- Kursusleder sætter navne på kursusbeviserne, mens børnene ser på det. Hensigten hermed er, at børnene skal føle, at kursuslederen har fokus på det enkelte barn.
- Institutionspersonalet kan evt. påføre kursusbeviserne de resterende navne hjemme i institutionen, før beviserne lægges i børnenes bakker.
- Nævn på kursusbevisets bagside, hvad barnet har lært, således at forældrene kan bakke op om arrangementet, og spørge til barnets oplevelser.
- Hvor institutionen laver nyhedsbreve til forældrene skrives en kort artikel til nyhedsbrevet om bibliotekets oplevelser med børnene i forbindelse med bogvogterkurset – se eksempel herpå i bilag 5.
- Eksempel på indhold i bogvogterkursus – se bilag 6.

Anbefalinger og perspektiver

Selv om vi tilstræbte at anvende mindst mulig tid, krævede projektet nødvendigvis en vis indsats.

Det tager tid at forberede alle parter på projektets faser og at sikre den nødvendige vidensdeling.

Vi mener imidlertid, at anvendelsen af kontakt via tovholder og benyttelsen af mails frem for orienteringsmøder begrænsede tidsforbruget på en hensigtsmæssig måde. Ressourcerne til at producere nærværende kogebog blev prioriteret, så andre biblioteker kunne gennemføre et lignende projekt på rationel vis.

Opgørelsen af tidsforbruget skønnes således at dokumentere, at indsatsen er overkommelig effekten taget i betragtning.

Samlet tidsforbrug:

Produktion af pjece til forældre:	10 timer
Læs-højt-kufferter	14 timer
Bogvogterkursusbevis:	8 timer
Oplæg til "Kogebog":	23 timer
Evaluerings:	8 timer
Regnskab:	10 timer
Orienteringsbreve:	16 timer
Kontrakter og øvrig kontakt til samarbejdspartnere:	20 timer
Inspirationskursus:	2 timer
Deltagelse i workshops:	6 timer
Kontakt til pressen:	6 timer
Forberedelse/fernisering udstilling:	4 timer

Med baggrund i ovenstående kan vi stærkt anbefale andre biblioteker at igangsætte lignende tiltag.

Udbyttet er stort indsatsen taget i betragtning:

- For børnehaven, idet forældrene og det omgivende samfund i høj grad anerkender børnehavens indsats, og fordi det er et projekt, der giver energi: Børnenes optagethed har en smittende effekt.
- For biblioteket, fordi samarbejdet mellem institution og bibliotek forstærkes, og nye familier finder vej til bibliotekets udstillinger og materialetilbud. Det er inspirerende at møde den begejstring, der har fulgt projektet.
- For det deltagende barn, der lærer fortællingens dramaturgi samt glæden ved bøger og som dermed gives bedre vilkår for en god skolestart. Vilkår, der giver barnet nødvendige forudsætninger for at blive en god læser og fortæller. Kompetencer, der sætter barnet i stand til at færdes i vort demokratiske samfund.
- Samarbejde på tværs af faggrupper f.eks. forfattere, politikere, børnehaver og biblioteker giver altid en ekstra dimension.

Bilag

Bilag 1: Decembermail af 09.12.03

Til

Børnehaven Kilden
Børnehaven Lundparken
Børnehaven Regnbuen
Børnehaven Smørhullet
Børnehaven Trinbrættet
Eventyrhuset
Isbjergparkens Børnehave
Kvong Frie Børnehave
Søndermarken
Tinghøj Børnehave
Vrøgum Børnehave

Vedrørende børnehavebiblioteker og læselyst:

Biblioteket for Blåbjerg, Blåvandshuk og Varde kommuner har fået 35000 kr. fra Kulturministeriet til en kampagne for læselyst i børnehaver med børnehavebiblioteker.

Kort fortalt går kampagnen ud på, at biblioteket i foråret laver 3 læs-højt kufferter med forskelligt udstyr, der kan give højt-læsningssituationen i børnehaverne et pift. Desuden laves forskellige rekvisitposer, der kan være med til at fastholde børnenes koncentration og interesse under højt-læsningen. Har I ønsker eller ideer til indholdet, hører vi gerne fra jer.

I enten uge 45 eller 46 2004 får alle børnehaver med et børnehavebibliotek mulighed for et besøg af forfatteren Josefine Ottesen. Josefine Ottesen vil afvikle en workshop, hvor de ældste børnehavebørn får mulighed for at lave deres helt egen bog. Workshoppen afvikles i samarbejde med personalet, derfor vil der formentlig mandag morgen i den pågældende uge blive afviklet et orienteringsmøde for repræsentanter for personalet i børnehaverne. Tidspunktet mandag morgen kan blive ændret afhængig af, hvor mange børnehaver, der ønsker at være med! I vil forud for arrangementet få nærmere besked. Selve workshoppen vil tage ca. 2 timer, og vil som sagt foregå i jeres institution, idet Josefine vil køre rundt til alle institutioner, der ønsker at være med. Orienteringsmødet vil foregå i Varde, og vil formentlig ligeledes tage ca. 2 timer.

Projektet er en del af kulturministeriets læselystkampagne, og vi har med projektet udmeldt følgende succeskriterier og forventninger til kompetenceudviklingen:

Succeskriterier

- at børns interesse for selv at producere bøger stiger.
- at børnehavebørnene i højere grad efterspørger højt-læsning
- at benyttelsen af børnehavebibliotekerne stiger med 15 % i forhold til 2003

Kompetenceudvikling:

- at børnehavernes personale videreudvikler højt-læsningssituationen

- at børnehavebørns kompetencer i forbindelse med læsestart udvikles via øget fokusering på højtlesning og bogproduktion
- at bibliotekets personalets kompetencer vedrørende koncept for børnehavebiblioteker videreudvikles

Projektet vil få tilknyttet en ekstern evaluator. Hvilke evalueringsmetoder, der vil blive anvendt er endnu ikke fastlagt, men vi håber naturligvis, at vi i forbindelse med evalueringen må få lov til at udspørge jer.

Til brug for den nødvendige planlægning, vil vi gerne have bindende til- eller framelding fra din institution senest mandag den 22. december.

Send derfor venligst en mail på adressen: ingerkjeldsen@vardebib.dk og anfør børnehavens navn, om I ønsker at deltage samt anfør, hvis I er forhindret i at deltage, hvis projektet løber af stabelen i enten uge 45 eller 46. Vi vil derefter vælge den uge, hvor flest børnehaver kan deltage.

Vi håber naturligvis på stor deltagelse og glæder os til igen at samarbejde med jer omkring stimuleringen af børnenes sprog- og læsekompetencer.

Med venlig hilsen

Inger Kjeldsen

Gode grunde til at læse højt for dit barn

Som forælder er du den vigtigste person til at udvikle dit barns sprog og til at give barnet glæde ved bøger. Vores evne til at lære sprog er størst i 3-5 års alderen.

Nærvær

Når du læser højt for dit barn, bliver barnet fortroligt med bøger og læsning. Sæt jer i en god stol eller i sofaen, og få en dejlig rolig hyggestund. Det er vigtigt at slukke for radio og fjernsyn. Højtlesning er en fin fællesoplevelse, som knytter jer sammen.

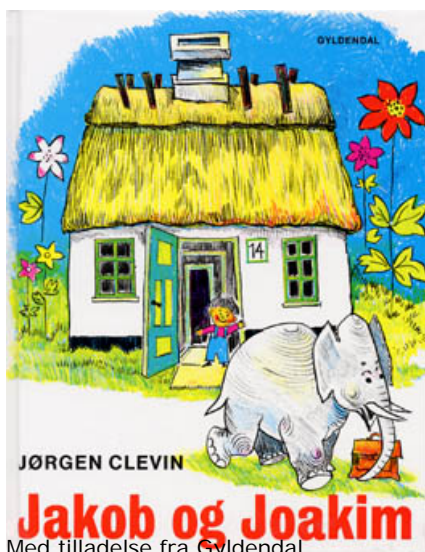
Lære nye ord og begreber

Barnet vil lære nye ord og begreber ved at få læst højt. Det er godt at forklare de ord, som barnet ikke forstår. Mange historier har givet sproget faste udtryk, f.eks. at føle sig som "Palle alene i verden". Det gør det nemmere at forstå udtrykkene, hvis man kender historien.

Med tilladelse fra Ib Spang Olsen

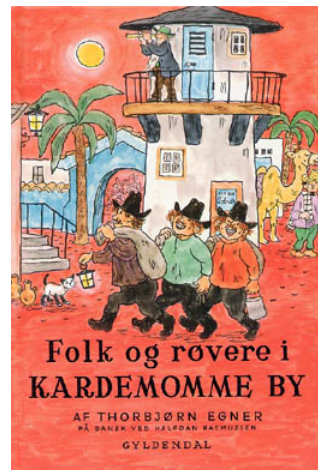
Genkendelse og indsigt

Mange billedbøger beskriver et problem, som barnet kender fra sig selv, f.eks. at være mørkeræd. Andre bøger beskriver alvorlige emner som skilsmisse og død. Fortællinger hjælper barnet til at forstå, hvordan verden hænger sammen. Barnet får nemmere ved at leve sig ind i andre børns følelser og kan bedre selv sætte ord på sine egne følelser og behov.

Historierne går i arv

Ved at læse højt for dit barn, er du med til at bringe en kulturarv videre. Det kan være dejligt at læse de historier op, man selv var glad for som barn.

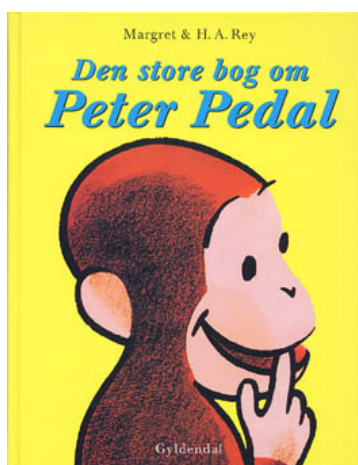

Med tilladelse fra Gyldendal

Fantasi

Børn får udviklet deres fantasi og kreativitet ved at få læst op. Måske digter de selv deres egne historier.

Styrke koncentration

Med tilladelse fra Gyldendal

Når man får læst historier højt, bliver man bedre til at koncentrere sig. Barnet får en fornemmelse for, hvordan et eventyr starter og slutter. Højtlesning er med til at forberede børnenes egen læsning. Undersøgelser viser, at børn, der ofte får læst højt, klarer sig godt i skolen og har lettere ved selv at lære at læse. Det har også stor betydning, at man som forælder viser, at man selv er glad for at læse.

Giv dit barn læselyst og glæde ved sprog:

Læs højt

Benyt børnehavebiblioteket.

Giv dit barn læselyst: Lån billedbøger i børnehaven.

Du kan låne bøger til dit barn i børnehavebiblioteket.
Bøgerne kommer fra Varde bibliotek.

Det er gratis at låne, og lånetiden er 4 uger

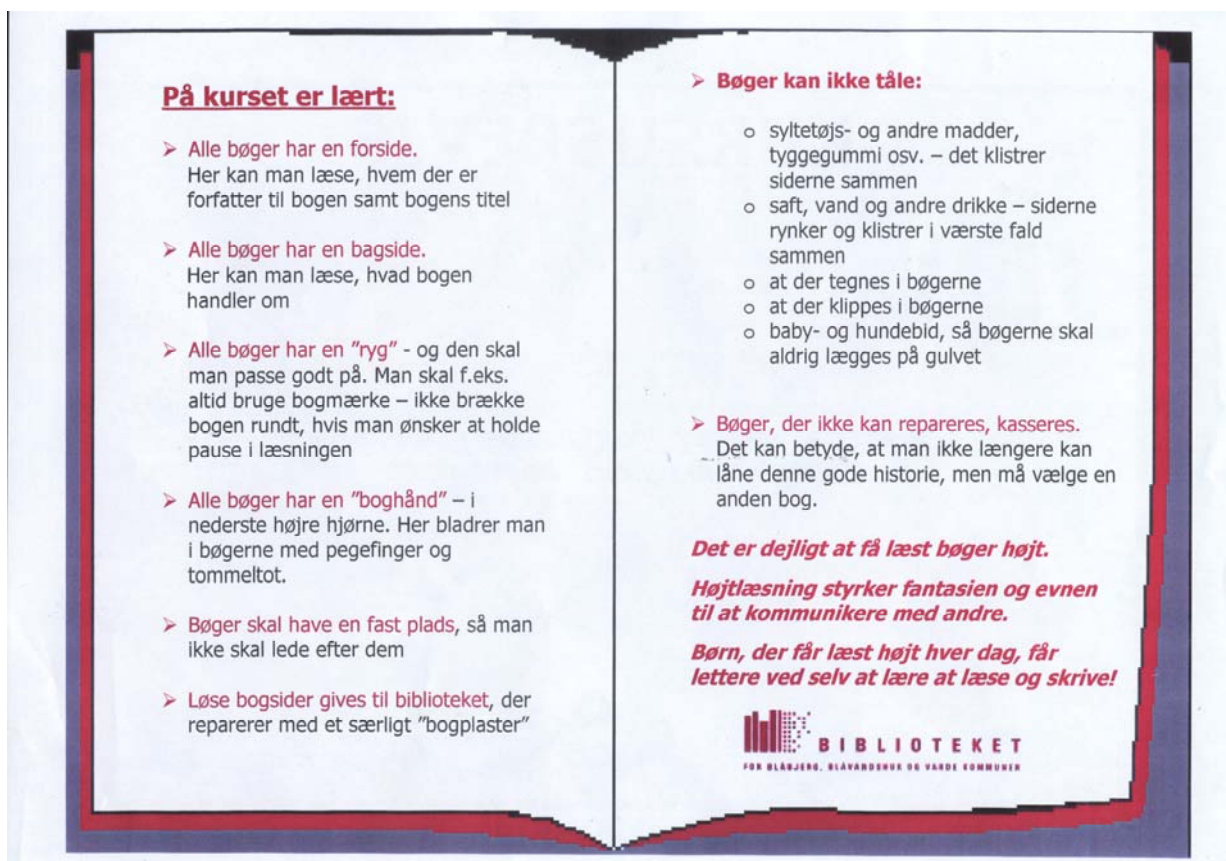
Sådan gør du:

Skriv bogens **titel** og dit barns **fornavn** og **efternavn** i lånebogen. Du skriver også, **hvornår** du har lånt bogen.

Når du afleverer bogen, streger du titlen ud i lånebogen.
Husk at aflevere bogen til tiden, så andre kan få glæde af den. Hvis bogen ikke afleveres, skal du erstatte den.

God fornøjelse med højtlesningen!

Bilag 3: Bogvogterkurser. Kursusbevisets for- og bagside

Bilag 4: Oktobermail af 11.10.04

Til

Børnehaven Kilden
Børnehaven Lundparken
Børnehaven Regnbuen
Børnehaven Smørhullet
Børnehaven Trinbrættet
Eventyrhuset
Isbjergparkens Børnehave
Kvong Frie Børnehave
Søndermarken
Tinghøj Børnehave
Vrøgum Børnehave

Projekt "Vores bog"

Til alle institutioner, der er med i læselyst-projektet

Vi nærmer os uge 47, hvor I får besøg af forfatteren Josefine Ottesen, der som aftalt afvikler en workshop i jeres institution.

Nedenfor gentages tidsplanen for orienteringsmødet på Varde Bibliotek samt de enkelte workshops:

Mandag den 15.november:

kl. 8-10: Varde Bibliotek: Oplæg til børnehavepersonalet om det praktiske forløb i institutionerne, om teorien bag forløbet – så personalet evt. selv fremover kan lave et bogprojekt, samt om hvilken hjælp Josefine forventer fra personalet under workshoppen. Børnene producerer deres egen bog med hjælp fra voksne og efter oplæg fra Josefine. Forløbet handler i høj grad om sprog, og Josefine vil lade sig inspirere af H.C.Andersen.

Forløbet henvender sig til de ældste børnehavebørn (5+6 årige), og max. 15 børn må deltage fra hver institution. Hertil kræves hjælp fra minimum 1 voksen ved indtil 11 børn og minimum 2 voksne ved 12-15 børn. Gerne flere voksne!

- Kl. 11- ca.12.30: Isbjergparkens Børnehave, Lysningen 11, Varde (OBS flere fremmedsprogede børn. Ekstra personalehjælp påkrævet) (5 min. kørsel i bil)
- Kl. 13.30-15.00 Smørhullet, Lerpøtvej 64, Varde(5 min. kørsel i bil)

Tirsdag den 16. november:

- Kl. 8.00 - ca.9.30 Børnehaven Lundparken , Park Alle 35, Lunde (Varde-Lunde 20 min)
- Kl. 10.30 - ca 12.00 Kvong Frie Børnehave, Hjørngårdsvej 1, Kvong (Lunde-kvong 10 min)
- Kl. 13.00 - ca.14.30 Børnehaven Regnbuen, Højvængen 4, Horne (Kvong-horne 10 min)

Onsdag den 17. november:

- Kl. 8.00 - ca.9.30 Vrøgum Børnehave, Filsøvej 30, Vrøgum (Varde-Vrøgum 15 min.)
- Kl. 10.30 - ca.12.00 Børnehaven Kilden, Kildegårdsvej 16, Billum (Vrøgum-billum 10 min.)
- Kl. 13.00 - ca.14.30 Eventyrhuset, Klittingvej 172, Stausø (Billum-Stausø 23 min.)

Torsdag den 18. november:

- Kl. 8.00- ca. 9.30 Søndermarken, Plantagevej 2, Varde (5 min.)
- Kl. 10.30 -ca.12.00 Børnehaven Tinghøj, Lerpøtvej 134, Tinghøj (Varde-Tinghøj 10 min.)
- Kl. 13.00 - ca. 14.30 Børnehaven Trinbrættet, Stationsvej 19, Sig (Tinghøj-Sig 10-15 min.)

Evaluerings:

Med baggrund i projektet udformes som tidligere nævnt, i samarbejde med ekstern konsulent Dorte Skot-Hansen fra Center for Kulturpolitiske studier ved Danmarks Biblioteksskole, en praktisk betonet "køgebog" i hvordan, man griber et tilsvarende projekt an – med klare råd om, hvad man skal tage højde for, og hvad man måske ikke skal gøre, Tanken er, at andre (bibliotekarer/pædagoger) kan lære af projekterfaringerne. I den forbindelse vil vi gerne have lov til at stille jer nogle korte, skr. spørgsmål.

"Køgebogen" lægges efterfølgende på nettet.

Bente Buchhave fra Biblioteksstyrelsen, der forestår "Læselyst - Kulturministeriets kampagne om børn og bøger", har godkendt planerne om en "køgebog" ved Dorte Skot Hansen samt en begrænset projektevaluering ved undertegnede.

Økonomi:

Biblioteket har som tidligere nævnt modtaget støtte til projektet fra Kulturministeriets Læselyst-kampagne. Desuden har børnebiblioteket brugt, hvad der ca. svarer til 3 småbørnsarrangementer til Josefines besøg. I vil derfor ikke finde så mange arrangementer i børnebiblioteket i efteråret 2004.

Bøgerne produceres på A4-papir. Forside evt. af karton. Vi forventer, at børnehaverne stiller hæftemaskine, tegneredskaber, farver samt papir/karton til rådighed. Josefine medbringer tape til bogrygge.

Praktisk afvikling:

Der kan højst deltage 15 5-6 årige i den enkelte institutions workshop.

Vil I til Josefines detailplanlægning senest ultimo uge 44 kontakte undertegnede på ingerkjeldsen@vardebib.dk, og give besked om, hvor mange 5-6 årige og hvilket personale, der deltager fra jeres institution., så Josefine Ottesen kan detailplanlægge. Som optakt til/opfølgning på workshoppen vil det være en god idé at:

- Læse meget højt samt at snakke om en bogs opbygning: at den har en forside og en bagside, samt spændende sider inden i.
- Benytte bibliotekets 3 spændende læs-højt-kufferter: "Skovens helte og havets skurke", "Drabelige dyrehistorier" og "Eventyrslottet". Her vil I finde hhv. fortællekåbe, -kappe, og puder til tilhørerne, bøger til inspiration samt mange effekter til de omhandlede emner. Vi håber, I vil låne disse kufferter flittigt både før og efter workshoppen.

Desuden vil vi gerne, hvis I vil give jer tid til at få et bogvogterkursus, så vi kan få snakket endnu mere bøger med børnene. Vi har lavet kursusbeviser til hver enkelt barn, hvor vi på bevisets bagside orienterer forældrene om kursusindholdet.

Jeg vedlægger 2 publikationer fra Kulturministeriets Læselystserie, som jeg håber vil have jeres interesse. Desuden vedlægges til jeres orientering en artikel fra "Børn og bøger" omkring overrækkelsen af Kommunernes Skolebiblioteksforenings Forfatterpris til Josefine Ottesen

I er meget velkomne til at kontakte mig, såfremt I har spørgsmål til forløbet.

Børnebiblioteket venter sig meget af projektet – og vi håber, at ovenstående opfylder jeres forventninger.

Mange hilsner

Inger Kjeldsen

Bilag 5: Orientering til forældre om bibliotekets bogvogterkursus

Kære forældre til børn i Smørhullet

Jeres børn har lige været på kursus i børnebiblioteket. De er nu udlært som "bogvogtere" – og har lært at passe godt på bibliotekets bøger. Det var en fornøjelse at undervise dem. De var spørgende og engagerede.

Vi håber, at jeres børn i den kommende tid vil snakke meget om, hvordan de kan hjælpe biblioteket med at passe på bøgerne. Vi håber, I vil bakke op!

Vi håber også, at den megen snak om bøger, og om hvordan bøger skal behandles, medfører, at børnene i højere grad ønsker at få læst højt. Benyt jer af deres interesse! Læs for dem!

Det er nemlig ikke blot hyggeligt, men gavnligt!

Al forskning viser, at højtlesning styrker børn: Giver dem et bedre ordforråd, større viden og fantasi, og gør at de får lettere ved at lære at læse.

Benyt derfor børnehavebiblioteket i Smørhullet. Herfra kan I let hjemlåne bøger til højtlesning for jeres barn.

**Med venlig hilsen
Børnebiblioteket**

Bilag 6: Bogvogterkursets indhold

Præsenter dig selv

Velkommen til x børnehave.

Velkommen til kursus om bøger og om hvordan man behandler bøger.

Præsenter bogen.

Forside med angivelse af forfatter, titel, illustrator. I har også en forside!

Bagside med oplysninger om bogens indhold. I har også en bagside!

Ryggen: Ligesom I har en ryg, har bogen det også (vis) – og man skal passe på ryggen.

Kender I det at have **ondt i ryggen**? Det kan bøger også få.

Prøv at stille jer ud på gulvet og sæt fingrene ned til gulvet.

Prøv så at nå gulvet ved at bøge jer bagover – svært?

Vis ny og skadet bog. Bøj den i ryggen. Hør hvordan en ny bog knirker.

Bladre i bøgerne: Sker med **"bladrehånden"**.

Ikke under **"bogarmen"** – det kildrer – og siderne kan falde ud.

Er der nogen, der har lyst til at vise hvordan man bladrer?

Hvis man vil huske, hvor man er kommet til – brug et **bogmærke**.

- Læg aldrig bogen på maven.

- Læg aldrig bogen på gulvet – træde på den.

Når du lægger bogen fra dig, skal den ligge eller stå et sikkert og aftalt sted, f.eks. på en hylde.

Når I slår jer, får I plaster på, hvis skrammen er slem.

Hvis bøger bliver skrammet, sætter biblioteket plaster på, men det er et helt specielt **"bogplaster"**. I skal ikke selv sætte plaster på, men sige det til os på biblioteket, så sætter vi bogplaster på.

Hvis en bog til sidst er fyldt med plastre, bliver den smidt ud, og så kan man ikke længere læse den!

Hvad kan bøger ikke tåle - vis hvordan!

- Syltetøjsmadder mv.
- Farvekridt – tuscher – blyanter
- Sakse
- Vand – saftevand
- Hunde
- Småbørn, der ikke ved, hvordan man behandler bøger
- Snavsede fingre
- Slik og is
- Tyggegummi

Hvad kan bøger godt lide – og hvordan kan du lære din lillebror eller –søster at være god ved bøgerne? REPETITION!

- Nus og bogen (rene fingre).
- Brug din bladrehånd helt ude i boghjørnet.
- Læg bøgerne på boghylden – aldrig på gulvet.
- Når I maler og tegner skal bøgerne lægges væk.
- Når I spiser skal bøgerne lægges væk (men få gerne de voksne til at læse højt imens).
- Brug altid bogmærker, hvis bogen lægges væk, før I er færdige.

Navne skrives på kursusbeviset. Personalet får kursusbeviserne med til børnehaven, hvor de lægges i børnenes bakker, så barnet kan få det med hjem.

Tak for i dag. Nu er I rigtige **bogvogtere**. Hjælp biblioteket med at passe godt på de bøger, børnehaven låner, så rigtig mange børn kan få lov til at læse bøgerne.

Påskøn børnenes interesse og lydhørhed.

Bilag 7: Orientering til forældre om bogworkshop

"Vores Bog"

Kære Forældre!

I løbet af uge 47 (15.-19. november) besøger forfatteren Josefine Ottesen børnehaven.

Josefine har i 2004 fået både Kommunernes Skolebibliotekarforenings Forfatterpris og Børnebibliotekarernes Kulturpris.

Josefine vil sammen med personalet inspirere og hjælpe de ældste børnehavebørn med at lave deres egen bog!

Forløbet handler i høj grad om sprog, og Josefine vil lade sig inspirere af H.C.Andersen.

Hensigten med projektet er at skærpe børnenes interesse for bøger og højtlesning og forberede dem til læsestart. Mødet med kunstneren Josefine Ottesen forventes at give en ekstra dimension!

Med venlig hilsen

Børnehavens personale
og Biblioteket

"Vores Bog" er et projekt i samarbejde med biblioteket, støtte af den landsdækkende Læselyst-kampagne. Læs mere på www.laeselyst.nu